

Centre for
Economic and
Business Research

CEBR

Juli 2011

Afviste ansøgere på videregående
uddannelser

Martin Junge

Rasmus Højbjerg Jacobsen

Juli 2011

Afviste ansøgere på videregående uddannelser

8. juli 2011

Forfattere:

Martin Junge, Seniorrådgiver, ph.d.,
CEBR

Rasmus Højbjerg Jacobsen, Seniorrådgiver, Ph.d.,
CEBR

Projektleder:

Martin Junge, Seniorrådgiver, ph.d.,
mj.cebr@cbs.dk

CEBR – Centre For Economic and Business Research
Copenhagen Business School
Porcelænsøen 16A, DK-2000 Frederiksberg
T: +45 3815 3479
F: +45 3815 3499
W: www.cebr.dk

Denne rapport er udarbejdet for tænketanken DanmarksErhvervsforskningsAkademi (DEA). Resultater, fortolkninger og konklusioner i denne rapport er udelukkende forfatterens ansvar. De udtrykker ikke nødvendigvis synspunkter hos DEA. En stor tak til Karina Ramsløv for nyttige kommentarer.

1 Introduktion

Denne rapport afrapporterer CEBR-projektet "Afviste ansøgere på videregående uddannelser", som er udført af Rasmus Højbjerg Jacobsen og Martin Junge for DEA. Det overordnede formål med projektet er at beskrive og følge udvalgte årgange af ansøgere, som har søgt ind på videregående uddannelser gennem den koordinerede tilmelding (KOT-årgange). Det er så vidt vides første gang dette udføres i en dansk kontekst.

I lyset af debatten om, hvad Danmark skal leve af i fremtiden, hvor uddannelse har været fremhævet som en meget vigtig kilde (se f.eks. De Økonomiske Råd, 2010), kan afviste ansøgere på den ene side være et potentielt spild, hvis de ikke opnår den uddannelse, som de gerne ville have. På den anden side kan der være et ønske om prioritere uddannelserne, så dermed kan det være rationelt, at ikke alle får deres drømmeuddannelse.

Resultaterne viser, at

- afviste ansøgere oftest har søgt en lang uddannelse indenfor samfundsvidenskab eller sundhedsvidenskab.
- ansøgere med en lidt ældre adgangsgivende eksamen og personer bosat i Københavnsområdet eller Århus har en større sandsynlighed for at blive afvist.
- afviste ansøgere i vid ustrækning får en uddannelse, selvom de i første omgang bliver afvist.
- afviste ansøgere får den senere end ansøgere, som er optaget.
- afviste ansøgere i højere grad tager en anden uddannelse end deres drømmeuddannelse, og dermed virker prioriteringerne i systemet.
- afviste på lange uddannelser ender for en stor dels vedkommende med at færdiggøre en mellemlang uddannelse. F.eks. er der 12 år efter ansøgning, 27 pct. af de afviste, der har en mellemlang uddannelse, mens det blandt de optagne kun er 11 pct.
- afslag også har betydning for den endelige retning på uddannelsen. Den største del af de afviste ender med at tage en uddannelse, som svarer til den, de søgte. F.eks. er det for de samfundsvidenskabelige 53 pct. af de afviste, der får en

samfundsvidenskabelig uddannelse, mens en stor gruppe får en humanistisk uddannelse.

- i sidste ende har uddannelsen betydning for det privat-økonomiske afkast på arbejdsmarkedet. Mens fordelingen af personer på kategorierne beskæftiget, selvstændige etc. ikke varierer meget for afviste og optagne, så er der mærkbare forskelle i lønnen, som den færdiggjorte uddannelse giver.

I det følgende gennemgås først data og ansøgernes karakteristika på ansøgningstidspunktet. Herefter stilles ind på, hvordan de tre årgange gennemfører deres uddannelse ved at undersøge status 2, 7 og 12 år efter ansøgningstidspunktet. I den forbindelse er det alle tre årgange, som bruges til 2 år efter, de to ældste årgange for 7 år efter, mens kun den ældste (1996-årgangen) kan undersøges 12 år efter. Inden konklusionen undersøges det, hvordan afviste og optagne fordelt på ansøgt uddannelse klarer sig på arbejdsmarkedsmarkedet, og hvor stor arbejdsmarkedsindkomst de har. Endvidere hører en appendiks-rapport med et udvidet antal tabeller til rapporten.

2 Problemstillingen

Hvert år søger potentielle studerende ind på de videregående uddannelser gennem Den Koordinerede Tilmelding. Ifølge KOT (2010) var antallet af ansøgere i 2010 – 2010 KOT-årgangen – på 70.402 ansøgere. Af disse blev 55.225 optaget (inkl. optagede på stand by), mens 15.185 ansøgere fik afslag på deres ansøgning. Mere end en femtedel af det samlede antal ansøgere optages altså ikke på en videregående uddannelse.

Den Koordinerede Tilmelding administrerer optaget på universiteter, uddannelser under kulturministeriet, øvrige mellemlange, samt korte videregående uddannelser. For universiteterne samt uddannelser under kulturministeriet ansøgte 36.564 individer i 2010 om optag. Af disse blev knap hver fjerde ansøger afvist. For øvrige mellemlange videregående uddannelser ansøgte 24.441 individer om optag, hvoraf knap hver femte blev afvist. Endelig blev 16 procent af de 9.397 ansøgere på de korte videregående uddannelser afvist.

Et spørgsmål, der ikke er blevet belyst er, hvad der sker med afviste ansøgere, efter de har fået deres afslag. Hvorledes klarer denne gruppe sig efterfølgende uddannelsesmæssigt og mere generelt på arbejdsmarkedet? Begynder disse afviste ansøgere på en oprindeligt ansøgt uddannelse på et senere tidspunkt, eller begynder de på en anden uddannelse? Hvis de starter på uddannelser senere i livet, fuldfører de så deres uddannelse? En andel af denne gruppe kommer måske aldrig i gang med en uddannelse, men fortsætter på arbejdsmarkedet uden at have en kompetencegivende uddannelse.

Ved at have kendskab til ovennævnte forhold er det muligt at komme et spadestik dybere i forhold til de privatøkonomiske konsekvenser af ikke at blive optaget på en uddannelse. Eksempelvis det gennemsnitlige lønniveau for personer, som blev optaget på en uddannelse, sammenlignes med det gennemsnitlige lønniveau for personer, som blev afvist på samme uddannelse.

Det er disse spørgsmål, denne rapport samt den efterfølgende appendiksrapport giver de første svar på.

3 Data

I rapporten anvendes persondata fra Den Koordinerede Tilmelding (KOT) for personer, som søgte ind på en uddannelse gennem KOT i 1996, 2000 og 2004, og som findes i KOT's elektroniske database. For personer, som er optaget på en uddannelse, anvendes den optagne uddannelse, og for personer, som har fået afslag¹, anvendes deres første prioritet. Disse data er beriget med registerdata fra Danmarks Statistik for perioden 1995-2008, så det er muligt at følge personernes fuldførte uddannelser, arbejdsmarkedstilknytning over tid, samt en række af deres øvrige individuelle karakteristika.

I rapporten fokuseres på videregående uddannelser, og derfor fjernes andre uddannelser, som kan søges gennem KOT, dvs. hovedsageligt etårige hhx-uddannelser. Uddannelserne inddeles i 5 retninger, humaniora (HUM), naturvidenskab (NAT), samfundsvidenskabelig (SAM), tekniske uddannelser (TEK), og sundhedsvidenskabelige (SUN), hvor Danmarks Statistiks klassifikation anvendes. Dette er et nødvendigt abstraktionsniveau, og de mest typiske uddannelser på hvert af områderne for KVU, MVU og LVU kan ses i appendiksrapporten.

TABEL 3.1 SANDSYNLIGHEDEN FOR AFSLAG OG LÆNGDE PÅ DEN SØGTE UDDANNELSE.

	Antal ansøgere	Sandsynlighed for afslag, pct.
KVU	18.442	5,2
MVU	59.993	10,3
LVU + bachelor	66.788	17,7
Total	145.223	13,1

Anm.: LVU er lang videregående uddannelse, MVU er mellemlang videregående uddannelse, og KVU er korte videregående uddannelser. Alle ansøgere fra 1996, 2000 og 2004 er medregnet.

Kilde: KOT og egne beregninger.

Der er flest, som søger ind på en lang videregående uddannelse, og det er også der, hvor sandsynligheden for at få et afslag er størst, jf.

¹ I analysen anvendes de rene afslag, dvs. at ansøgerne har opfyldt på forhånd fastsatte krav, som f.eks. korrekt matematikniveau, men alene afvises fordi de ikke havde tilstrækkelig høje karakterer. Derudover ekskluderes også personer, som har afmeldt deres uddannelse efter de er optaget, fra analysen. Begge grupper er potentielt interessante at følge, men dette er ikke forfulgt her.

TABEL 3.1. Således er det næsten 18 pct. af ansøgerne til de lange videregående uddannelser (inkl. bacheloruddannelser på universiteterne), der har fået afslag, mens det kun er 5 pct. af ansøgerne til de korte videregående uddannelser.

Der flest ansøgere til de humanistiske og samfundsvidenskabelige områder, jf. tabel 3.2. Samlet står disse to uddannelsesretninger for ca. to tredjedele af alle ansøgninger, mens naturvidenskab modsat kun modtager ca. 5 pct. af alle ansøgninger. For så vidt angår sandsynligheden for afslag, så er den størst for de sundhedsvidenskabelige uddannelser og mindst for de tekniske uddannelser, når disse betragtes under et.

TABEL 3.2 SANDSYNLIGHED FOR AFSLAG OG RETNING FOR DEN ANSØGTE UDDANNELSE.

	Antal ansøgere	Sandsynlighed for afslag, pct.
HUM	59.117	12,1
NAT	7.410	9,0
SAM	37.861	16,2
TEK	19.451	5,8
SUN	21.384	18,2
Total	145.223	13,1

Anm. Alle ansøgere i 1996, 2000 og 2004 er medregnet. HUM er humanistisk, NAT er naturvidenskabelig, SAM er samfundsvidenskabelig, TEK er teknisk, og SUN er sundhed

Kilde: KOT, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Der er gennemført en række sandsynlighedsmodellen for sandsynligheden for afslag, jf. TABEL 3.3. Modellerne er estimeret både for alle uddannelser under et samt for KVU, MVU og LVU + bachelor hver for sig.

Sandsynlighedsmodellerne viser, at kvinder i højere grad end mænd bliver afvist – dette gælder dog ikke for de korte videregående uddannelser.

For så vidt angår ansøgernes alder, så tyder resultaterne på, at for LVU betyder højere alder alt andet lige en større sandsynlighed for afslag, mens alder ikke har nogen betydning afslagssandsynligheden for de andre uddannelser.

Efterkommere har lidt større sandsynlighed for at blive afvist end for personer med dansk oprindelse, mens indvandreres sandsynlighed for afvisning ikke ligger signifikant anderledes end danskeres.

Med hensyn til bopælen ved ansøgningstidspunktet, så er det tydeligt, at personer, der er bosat i især København og Århus har større sandsynlighed for afvisning, mens personer bosat i de øvrige amter generelt har lidt mindre sandsynlighed. Dette kan skyldes, at personer bosat i de større byer er mindre mobile.

TABEL 3.3 SANDSYNLIGHEDSMODELLER FOR AFSLAG

Variabel	Kategori	Model alle længder	Model for KVU	Model for MVU	Model for LVU
Køn	Mand	-0,10*** (0,01)	0,05 (0,04)	-0,05** (0,02)	-0,12*** (0,01)
	[Kvinde]				
Alder	20-24 år	0,10*** (0,02)	0,10 (0,06)	0,04 (0,03)	0,12*** (0,02)
	25-29 år	0,13*** (0,02)	0,09 (0,08)	-0,02 (0,04)	0,21*** (0,03)
	30-34 år	0,10*** (0,03)	-0,01 (0,11)	-0,06 (0,05)	0,27*** (0,04)
	35-39 år	0,12*** (0,03)	-0,02 (0,13)	0,00 (0,05)	0,25*** (0,06)
	40+ år	0,18*** (0,03)	0,09 (0,14)	0,02 (0,05)	0,24*** (0,05)
	[15-19 år]				
Oprindelse	Indvandrer	0,02 (0,02)	0,26*** (0,06)	-0,04 (0,04)	-0,03 (0,03)
	Efterkommer [Dansker]	0,17*** (0,03)	0,22** (0,10)	0,11 (0,07)	0,17*** (0,04)
Bopæl på ansøgnings-tidspunktet	Bornholm	0,26*** (0,06)	-0,15 (0,35)	0,32*** (0,08)	0,08 (0,11)
	Frederiksborg	-0,01 (0,02)	0,06 (0,08)	-0,33*** (0,04)	0,17*** (0,03)
	Fyn	-0,17*** (0,02)	-0,18** (0,08)	-0,31*** (0,03)	-0,06** (0,03)
	København og Frederiksberg	0,09*** (0,01)	0,16*** (0,06)	-0,07*** (0,03)	0,19*** (0,02)
	København	0,05*** (0,02)	0,27*** (0,06)	-0,24*** (0,03)	0,20*** (0,02)
	Nordjylland	-0,25*** (0,02)	-0,21*** (0,08)	-0,33*** (0,03)	-0,20*** (0,03)
	Ribe	-0,18*** (0,03)	-0,53*** (0,13)	-0,28*** (0,04)	-0,09** (0,05)
	Ringkøbing	-0,19*** (0,03)	-0,28** (0,11)	-0,27*** (0,04)	-0,13*** (0,04)
	Roskilde	-0,02 (0,03)	-0,22** (0,10)	-0,22*** (0,05)	0,16*** (0,04)
	Storstrøm	-0,12*** (0,03)	-0,32*** (0,11)	-0,36*** (0,04)	0,11*** (0,04)

	Sønderjylland	-0,18*** (0,03)	-0,39*** (0,13)	-0,22*** (0,04)	-0,16*** (0,04)
	Vejle	-0,18*** (0,02)	-0,30*** (0,09)	-0,23*** (0,04)	-0,12*** (0,04)
	Vestsjælland	-0,18*** (0,03)	-0,37*** (0,11)	-0,43*** (0,04)	0,05 (0,04)
	Viborg [Århus]	-0,14*** (0,03)	-0,43*** (0,13)	-0,14*** (0,04)	-0,12*** (0,04)
Ansøgnings- år	2000	-0,38*** (0,01)	0,32*** (0,06)	-0,52*** (0,02)	-0,39*** (0,01)
	2004	-0,64*** (0,01)	-0,11* (0,06)	-0,74*** (0,02)	-0,64*** (0,02)
	[1996]				

Anm.: Tabellen indeholder resultaterne fra en probitmodel, hvor den afhængige variable har værdien 1, hvis ansøgeren er afvist og 0 ellers. Der er også kontrolleret for den søgte uddannelse, og adgangsgivende eksamen, som kan ses i appendiksrapporten. Tallene i tabellen angiver den estimerede effekt for den enkelte variabel. Et negativt fortegn betyder, at variabelen har en negativ påvirkning på sandsynligheden for afslag, mens et positivt fortegn betyder det modsatte. '***' angiver statistisk signifikans på 1 pct. niveau, mens '**' angiver signifikans på 5 pct. niveau. '*' angiver signifikansniveau på 10 pct. niveau.

Kilde: KOT, Danmarks Statistik og egne beregninger.

4 Mobilitet i uddannelserne

Et af de vigtigste udfald af en ansøgning til en videregående uddannelse er, om personerne har fuldført en uddannelse og i givet fald, om den minder om deres søgte uddannelse. For at kigge nærmere på dette undersøges uddannelsesstatus 2, 7 og 12 år efter ansøgningstidspunktet. Inden da fjernes de studerende fra populationen, da det må forventes at deres fuldførte uddannelse vil ændre sig snarest. 2 år efter ansøgningstidspunktet er de fleste under uddannelse (jf TABEL 4.1). 7 år efter er der langt færre studerende, men blandt dem, som oprindeligt fik afslag, er andelen under uddannelse større. Endelig 12 år efter er næsten alle ude af uddannelsessystemet, dog er omkring 10 pct. af dem, som søgte en lang videregående uddannelse, stadig i gang.

TABEL 4.1 ANDEL STUDERENDE 2, 7 OG 12 ÅR EFTER ANSØGNING FORDELT PÅ LÆNGDE AF SØGT UDDANNELSE

	2 år efter		7 år efter		12 år efter	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
KVU						
Optagne	16.837	41,6	11.170	12,7	3.553	3,7
Afviste	917	44,4	717	19,0	92	6,5
MVU						
Optagne	52.954	86,0	34.404	10,7	15.349	4,8
Afviste	6.000	66,8	4.922	13,8	3.327	5,9
LVU						
Optagne	53.553	88,8	33.834	40,4	15.618	12,5
Afviste	11.322	69,3	8.809	44,4	5.507	15,1

Kilde: KOT, DST registre of egne beregninger.

For dem, som er ikke er under uddannelse længere, er det ikke overraskende at de fleste har den samme uddannelse 2 år efter ansøgning (se TABEL 4.2). Den del af ansøgerne, som er kommet ind på en KVU vil have størst sandsynlighed for at have opnået en højere uddannelse. Det drejer sig især om erhvervsgymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser. Blandt afslagene er der langt færre, som har opnået en højere uddannelse. Når det alligevel lykkes for mellem

5 og 23 pct., skyldes det, at de muligvis har søgt om optagelse på en uddannelse, imens de var i gang med en anden uddannelse.

7 år efter er det op mod 55 pct., som står med den samme uddannelse, dog for den relative lille gruppe af ansøger, som fik afslag, med en erhvervsfaglig baggrund, jf. TABEL 4.2. Fokuseres i stedet på den store gruppe med en almengymnasial baggrund er det knap 32 pct. af afslagene, der har den samme uddannelse efter 7 år og knap 17 pct. efter 12 år. Til sammenligning har 19 pct. og knap 10 pct. af de optagne med samme baggrund stadig den samme uddannelse henholdsvis 7 og 12 år efter.

TABEL 4.2 ANDEL AF ANSØGERNE, SOM IKKE HAR FÅET EN HØJERE UDDANNELSE END DEN HØJESTE FULDFØRTE PÅ ANSØGNINGS-TIDSPUNKTET.

	2 år efter		7 år efter		12 år efter	
	Antal	pct.	Antal	pct.	Antal	pct.
Grundskole						
Optagne	1.686	80,7	4.878	25,0	2.171	17,0
Afviste	380	90,8	780	39,7	484	27,1
Almengymnasiale uddannelser						
Optagne	8.487	78,9	45.394	19,0	20.169	9,9
Afviste	2.525	89,5	8.699	31,8	5.579	16,6
Erhvervsgymnasial						
Optagne	4.630	52,9	12.472	16,5	4.809	11,8
Afviste	728	77,5	1.586	31,2	866	20,1
Erhv,fagl,						
Optagne	5.669	62,0	10.920	27,6	4.775	22,8
Afviste	976	96,1	1.535	55,2	929	45,0

Anm.: Studerende og personer, som i forvejen havde en videregående uddannelse, er sorteret fra.

Kilde: KOT, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Sorteres yderligere gruppen fra som ikke har opnået en ny uddannelse, dvs. populationen består nu kun af de, der har fået en uddannelse, kan der fokuseres på om den søgte uddannelse svarer til den færdiggjorte.

Opdeles på længde af uddannelse og fokuseres der på 12 år efter ansøgningstidspunktet, er der et billede af, at de som søgte en MVU også ender med en MVU. Det gælder for både optagne og afslag, jf. TABEL 4.3. Derimod er der for KVVU og LVU en tendens til at uddannelserne henholdsvis opgraderes eller nedgraderes, og i langt højere grad for afslagene. Gruppen af afslag for KVVU er imidlertid meget lille, så denne gruppe skal man passe på med ikke at konkludere alt for håndfast på baggrund af.

TABEL 4.3 FÆRDIGGØRELSE AF UDDANNELSEN FORDELT PÅ UDFALD AF ANSØGNING OG LÆNGDE SØGT, 12 ÅR EFTER

		KVVU	MVVU	LVU	Anden	
		Antal	Pct.			
Søgt KVVU	optagne	2.430	71,5	17,2	5,6	5,7
	afviste	52	19,2	51,9	7,7	21,2
Søgt MVU	optagne	12.229	2,2	89,7	4,6	3,6
	afviste	2.341	3,6	81,2	6,1	9,1
Søgt LVU	optagne	11.291	4,4	11,1	80,6	3,9
	afviste	3.188	7,3	27,4	59,9	5,3

Kilde: KOT, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Uddannelsernes retning skifter også over tid. Fokuseres igen på status 12 år efter ansøgningstidspunktet er det mellem 78 og 89 pct. af de optagne, som afslutter en uddannelse indenfor den samme retning, når der ses bort fra naturvidenskab, hvor andelen kun er 55 pct., jf. TABEL 4.4. Tendensen for afslag er den samme, de fleste opnår en uddannelse indenfor det søgte område på trods af afslag om end niveauet er noget lavere end for de optagne. Andelen af de afviste, der opnår en uddannelse inden for samme retning, ligger, når der igen ses bort fra naturvidenskab, imellem 52 pct. for samfundsvidenskab og 75 pct. for humaniora. For de, der har fået afslag på en samfundsvidenskabelig uddannelse, opnår næsten 30 pct. en humanistisk uddannelse i stedet. Også for de afviste på de tekniske og de sundhedsfaglige uddannelser er der en tendens til, at en ikke ubetydelig andel får en humanistisk uddannelse.

TABEL 4.4 RETNING AF FÆRDIGGJORT UDDANNELSE FORDELT PÅ UDFALD AF ANSØGNING OG SØGT RETNING, 12 ÅR EFTER

		HUM		NAT	SAM	TEK	SUN	AND
		Antal	pct.					
HUM	optagne	11.170	88,7	1,3	3,4	3,6	2,4	0,6
	afviste	2.508	75,0	2,1	7,9	7,6	6,0	1,5
NAT	optagne	1.237	9,8	55,8	10,9	13,7	9,1	0,7
	afviste	212	29,7	22,2	14,2	16,5	15,6	1,9
SAM	optagne	5.797	10,4	2,1	78,1	6,5	1,9	1,0
	afviste	1.501	29,1	2,2	52,5	7,5	7,1	1,7
TEK	optagne	3.942	4,6	2,2	4,5	85,3	2,6	0,7
	afviste	263	17,1	4,6	6,1	65,0	6,5	0,8
SUN	optagne	3.805	7,4	0,7	2,3	3,2	85,7	0,7
	afviste	1.098	10,8	2,7	6,5	7,3	71,9	0,9

Anm.: Anmærkninger skal stå her.

Kilde: KOT, Danmarks Statistik og egne beregninger.

5 Arbejdsmarkedsstatus for afviste og optagne

I dette afsnit fokuseres på arbejdsmarkedsudfaldet for dem, som ikke længere er studerende efter 2, 7 og 12 år. Hvis der fokuseres på arbejdsmarkedstilknytning, er der ikke den store forskel mellem afslag og optagne. Selv efter 12 år, er der kun begrænsede forskelle imellem de to grupper.

TABEL 5.1 viser således, at andelen af beskæftigede for såvel afviste som optagne 12 år efter ansøgning er på over 80 pct. Det er dog sådan, at de afviste i alle tre tilfælde har en lavere beskæftigelsesgrad end de optagne. Endvidere kan det også ses af tabellen, at de afviste har en noget større andel af personer, der ikke er i arbejdsstyrken.

TABEL 5.1 ARBEJDSMARKEDSSTATUS 12 ÅR EFTER ANSØGNING FORDELT PÅ UDDANNELSESLÆNGDE OG STATUS PÅ ANSØGNINGEN

		Beskæf- tiget	Selv- stændig	Arbejds- løs	Udenfor arbejdsstyrken
KVU					
	Antal	Pct.			
Optagne	3.423	84,2	4,9	1,5	9,4
Afviste	86	82,6	0,0	2,3	15,1
MVU					
Optagne	14.607	88,4	2,8	0,8	8,0
Afviste	3.130	83,6	3,7	1,3	11,4
LVU					
Optagne	13.674	87,0	3,7	1,6	7,8
Afviste	4.673	82,4	5,0	2,4	10,3

Anm.:

Kilde: KOT, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Derimod er det vist i adskillige studier, at arbejdsindkomsten afhænger af uddannelsen, som opnås. Og da der samtidig er en vis mobilitet i uddannelserne især for de afviste, er det interessant at undersøge forskellen i afkast. Til denne analyse anvender vi arbejdslønnen i 2008, hvorfor der ikke tages højde for livstidsindkomst. Denne vil typisk variere med uddannelsens længde,

som følge af at kortere uddannelser vil påbegynde deres karriere tidligere etc.

Denne type regressioner plages desværre af selektions bias, da de som kommer ind på en uddannelse, ofte har højere evner end dem som får afslag eller ikke søger en uddannelse. Det betyder, at parameteren til uddannelse overvurderer effekten af at tage en uddannelse. Ved at inkludere en dummy for optag, som jo indirekte måler evnerne, fjernes noget af bias, derudover kontrolleres også for forældrenes uddannelse, som ligeledes kan være en proxy for evnerne til at gennemføre en uddannelse.

TABEL 5.2 viser resultatet af regressionsanalysen i den første søjle, hvor den afhængige variabel er lønindkomst. Parameterestimerne i tabellen angiver den lønnen relativ til reference ansøgeren. Fx har en ansøger, som har fået en KVU, 15,9 pct. højere løn end en ansøger, som står med grundskolen eller gymnasiet, som den højeste fuldførte uddannelse.

Det ses, at LVU giver ca. 36 pct. højere løn end en grundskole (almengymnasial) uddannelse. Også en KVU og MVU giver noget højere løn end, hvis man ikke har en videregående uddannelse.

Desuden kan man se af tabellen, at de samfundsfaglige uddannelser giver højest lønindkomst, mens de humanistiske giver de laveste. Således vil en LVU med retningen SAM få 70 pct. (35 + 36) mere i løn end en med grundskole. En LVU med HUM baggrund får 45 pct. (35+10) mere i løn.

TABEL 5.2 AFKAST AF UDDANNELSE OG BETYDNINGEN AF OPTAG PÅ LØN OG TRANSFERINDKOMST 12 ÅR EFTER ANSØGNING

		Arbejds løn	Trans-fereringer
Længde	Erhvervsgymnasial	-0,028 (0,06)	-0,060 (0,15)

Arbejdsmarkedsstatus for afviste og optagne

	Erhv.fagl. praktik- og hovedforløb	0,066 (0,07)	-0,128 (0,19)
	KVU	0,159*** (0,03)	-0,120 (0,10)
	MVU	0,277*** (0,02)	-0,279*** (0,09)
	LVU [Grundskole og almengymnasial]	0,364*** (0,02)	-0,013 (0,09)
Retning	HUM	0,102 (0,06)	-0,207 (0,18)
	NAT	0,201*** (0,07)	-0,318 (0,19)
	SAM	0,353*** (0,06)	-0,323* (0,18)
	TEK	0,318*** (0,06)	-0,239 (0,16)
	SUN [Ej kompetencegivende]	0,225*** (0,06)	-0,670*** (0,18)
	Dummy for optaget	0,066*** (0,01)	-0,051 (0,04)
	Potentiel erhvervs erfaring	0,051*** (0,00)	0,003 (0,01)
	Potentiel erhvervs erfaring Kvadreret	-0,002*** (0,00)	0,000 (0,00)
	Antal observationer	34.268	3,366

Anm.: Parameter estimater, standard fejl i parenteser. ***, **, * er signifikante på 1, 5 og 10 pct. niveau. Der er kontrolleret for køn, alder, oprindelse, samt mors og fars uddannelse. Den afhængige variabel er $\log(\text{arbejds løn})$ og $\log(\text{transfereringer})$. Potentiel erhvervs erfaring er målt som antal år siden højeste fuldførte uddannelse er færdiggjort.

Kilde: KOT, Danmarks Statistik og egne beregninger.

I regressionerne er også rapporteret, hvad forskellen er mellem de afvistes og de optagnes arbejdsmarkedsindkomst. Denne ligger på knap 7 pct., som er en proxy for evner.

Endelig inkluderes antal år siden afsluttet højeste fuldførte uddannelse, som er benævnt potentiel erhvervs erfaring. En stigning i

erfaringer betyder en højere arbejds løn, som dog er aftagende (det kvadrerede led er negativt). Fx vil en stigning i erfaringen fra 0 til 1 år føre til 4,9 pct. højere løn ($5,1 - 0,2$). En stigning i erfaringen fra 3 til 4 år fører til 3,7 pct. højere løn ($5,1 - 0,2 \cdot 4^2 + 0,2 \cdot 3^2$).

Det er også undersøgt om de samme faktorer har betydning for arbejdsløsheden. Her er der kigget på overførselsindkomster (arbejdsløshedsdagpenge og kontanthjælp), da de fleste får den maksimale sats, vil variationen være et udtryk for variation i ledigheden. Dette er givet i den anden søjle i TABEL 5.2. Her ses, at dem som har fået en MVU og SUN uddannelse har statistisk signifikant mindre ledighed. De øvrige er der stort set ikke forskel på.

6 Konklusion

Denne rapport udgør den første større registerbaserende analyse af, hvilken betydning det at blive afvist på en uddannelse har for de fremadrettede muligheder.

Analysen viser, at langt de fleste af de personer, der bliver afvist, får en videregående uddannelse, selvom de i første omgang ikke kommer ind på den uddannelse, de ønskede sig. For de flestes vedkommende er det oven i købet inden for samme faglige hovedområde som den oprindeligt søgte uddannelse. Det er dog samlet set en mindre andel af de afviste, der får en uddannelse, og der er også i noget omfang tale om, at de afviste tager en kortere uddannelse end den, de blev afvist på. Særligt er der en ret stor andel af de personer, der blev afvist på en lang uddannelse, som i stedet tager en mellemlang uddannelse.

Når der ses på arbejdsmarkedstilknytningen 12 år efter ansøgningstidspunktet, så har de afviste en lidt mindre beskæftigelsesgrad og en lidt større andel uden for arbejdsstyrken end de optagne, men der er dog tale om ret små forskelle.

Samlet set, så tyder denne analyse på, at det kun for de allerfærreste betyder et stort tilbageskridt at blive afvist på en uddannelse, og at de personer, der i forvejen er ressourcestærke nok til at søge ind, også er i stand til at klare sig igennem uddannelsessystemet, selvom de ikke blev optaget på drømmestudiet i første omgang.

7 Referencer

De Økonomiske Råd (2010), Dansk Økonomi, XXXår 2010. København.s

Junge, M., og J.R. Skaksen, 2010, Produktivitet og Videregående Uddannelse, DEA.

Junge, M., og A. Sørensen, 2010, Innovation og Produktivitet, Økonomi og Erhvervsministeriet.

KOT (1996), Hovedtal 1996, Den Koordinerede Tilmelding, København

KOT (2000), Hovedtal 2000, Den Koordinerede Tilmelding, København

KOT (2004), Hovedtal 2004, Den Koordinerede Tilmelding, København

KOT (2010), Hovedtal 2010, Den Koordinerede Tilmelding, København